

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНЫҢ, КЫЗЫЛ ХООРАЯ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРЫНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1951 чылда үздөлгөсү.
1951
ноябрь
11
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 222 (2396)
ӨРТӨЗ 20 КӨП.

„Ленин—Сталинның идеялары ажылчы чоннарның калбак массаларының медреселинче хандыр сиңнигип, оларның күжүн көвүдөдип, демиселдин болгаш тилелгенин оруун оларга чырыдып берип турар“.

(Эш Л. П. Берияның илеткелден).

Совет улустун чаңгыс эвинин болгаш күчүзүнүн көргүзүү

Октябрьн социалист Улуг революциянын үжүн дөрт чыл оюн совет улус канчаар-даа аажок улуг көдүрүшкүн-биле болгаш сорук киришкени-биле байырлап эрттирген.

Делегейде бир дугаар социалист күрүненин төртүнгөн төөгүгү хүнүнүн байырлалын совет кижилер коммунизм тургузушкунунда чаа чедишкени-биле демдеглээн. Москва, Ленинградка болгаш эвилелдешкен республикаларнын найсалдарына, Совет Эвилелинин бүгү-ле хоорайларына болгаш суурларына болган массалыг митингилер, хуралдар, чыскаалдар болза, совет улустун мораль-политиктиг чаңгыс эвин, Ленин—Сталинның партиянын долгандыр оон сырый катыжышкынын бүгү делегейге база катап көргүскен.

Москва Совединин байырлыг хуралына Октябрьн социалист Улуг революциянын 34 чыл оюнун дугайында илеткелге эш Л. П. Берия болза, СССР-де тайбын тургузушкунун чедишкенин ханызы-биле болгаш тодаргай-биле көргүзүп, Совет Эвилелинин тайбын дээш мога-шылаг чок демиселин айткан.

1951 чылда совет улус социалист экономика болгаш культура талазы-биле чаа көдүрүшкүнүн чеди алган.

Ажыл-агый тургузушкунун талазы-биле бо чылдын он айлардагы ажылдын түнели болза, улус ажыл-агыйнын чыл планы долдур болгаш ажыр күүсетинерин көргүзүп турар. Улетүр продукция эртен чыл-биле дөмөйлээрге бо чылын 15 хуу өзөр болгаш дайн мурундагы 1940 чылдын продукциязын ийи катап ажар.

Социалист көдээ ажыл-агый база-ла улетүр-биле бир дөмөй улам чаа көдүрүшкүнүн чеди ап турар.

Эш Сталинның инициативы-биле эгелен коммунизм улуг тудуглары боттарынын хемчээлини талазы-биле делегейде деңгизир чүе чок. Волгада, Донда, Днепрде, Аму-Дарьяда тудуглары совет улус Сталинныг улуг тудуглар деп адаан.

Муракчы совет эртем болгаш культура чедишкенин хөгжүп, коммунизм дээш демиселин чорударда совет улуска үнелеп ханмас дузаламчыны көргүзүп турар.

Ленин—Сталинның партияны бистиң Төрөөн чуртувустун улустарын күш-ажылы маадырлыг чоруктарже сорук кирип, организа-заптап турар болгаш массаларнын чогадыкчы энергиязын кол сорулгаже—коммунизм тилелгезинче угландырып турар. Коммунист кижизилде, каадырларын идея-политиктиг денелин улам бедилер айттыр, Маркс—Энгельс—Ленин—Сталинның улуг өөредии-биле каадырларын чепсеглээри бистиң партияны кичээнинин төвүнде туруп турар. Ленинизмдин улам-на тилел турар идеялары ажылчы чоннарнын медреселинде ханызы-биле сиңнигип, демиселин болгаш тилелгелерин оруун чырыдып турар.

Октябрьн социалист Улуг революциянын 34 чыл оюн даштыкыда бистиң өндүктөривис бистиң-биле кады байырлап демдеглээн.

Улус судтарынын соңгудаларына белемкел

Улус судтарынын соңгудаларына белемкел чуртта калбара берген. Армениннин хоорайларында болгаш суурларда улус шийтекчилери совет хамаатыларынын эргелеринин болгаш хүлээлгелеринин дугайында, капитализмдин артыгызына улус совет судтун демиселин, социалист өчүнчү камгалалынын талазы-биле кижилерин медреселин дугайында соңгукчулар мурунга илеткелдер кылып турарлар.

Ереваннын электрлик машина тудуунун заводунун клубунга, хоорайнын Сталин районун үш дугаар участказынын шийтекчиинге И. Арабийн үш чыл хуусаалыг сонгаан, ол ажылчы суурну чурттакчылары чыгып келгенер. Арабий бодунун ажыл-чорудулгазынын дугайын чутаалаан. Карбин болгаш автосептеле заводтарынын, база Киров аттыг заводтарынын коллективтеринге сөөлүг үш айлар дургузунда 20 хире лекция, беседалары кылган.

Татар АССР-де Зеленодольск хоорайнын улус шийтекчилери соңгукчулар-биле сырый харылааны тудуп турарлар. Горький аттыг заводтун цехтеринин бирээзинге ийи дугаар участканын улус шийтекчиин Касимованын өтчөдө болган. Хуралдын киржикчилери улус шийтекчиинин ажылын чүдүлдү деп көргөн болгаш элээн хей ажыктыг сүмелерин бергенер. Касимова он тос коллективтерин мурунга өтчөт кылган болгаш улус судунун ажылынын дугайында ук черин радиозун дамчытыр беседаларын хей удаа кылган.

Алма-Ата областын суурларында болгаш аулдарында агитаторлар «Казак ССР-нин улус судтарынын соңгудаларынын дугайында Дүрүм» тайылбырлап эгелээн болгаш совет суд тургузуунун дугайында беседаларын кылып турарлар.

Чурттуң Астрахань болгаш өске-даа областтарында тайылбыр кампаниязы калбарган.

Октябрь революциясы болза, чаа коммунист инициативин тургузушкунунун революциясы деп чүвени, совет чазак тайбынның политиказын шыны-биле, мога-шылаг чокка чорудуп турар деп чүвени бүгү чурттарнын ажылчы чоннары совет күрүненин туруп келгенин тургузунда бүзүрөп билгенер.

Моон ужурунда совет күрүненин тайбын политиказын бүгү депшигелги кижилер төрелгеткен деткип, Совет Эвилелинге баштапкан тайбынның болгаш демократиянын лагеринин күштери сырый катыжып, быжыгып турар. Бо лагеринин күжү империализмдин болгаш дайынның лагеринден ыракта артык.

Демократиянын болгаш социализмдин лагерин эконо болгаш мораль-политик талазы-биле чаңгыс эптиг, тилелтүрбес күш болуп турар. Бир эвес империализмдин лагеринин баштыкчылары дайынны кысып шыдапса-даа, ол дайын империализмдин бодунун бүзүрүшкүнүн болуп доостур дээрзинге чигзин турбас.

Октябрьн социалист Улуг революциянын 34 чыл оюнун байырлалы совет күрүненин күчүзүнүн болгаш тилелтүрбесинин чаа көргүзүп болган. Бүгү делегейнин ажылчы чоннары коммунизм тургузуп турар Советтерин чуртунга изиг ынакшылын болгаш ону деткип турарын база катап чаа күш-биле көргүскен.

Бүгү чурттарнын ажылчы чоннарынын ынакшылын болгаш детким чезин бодунче сиңиктирген совет улус коммунист тургузушкунун чаа-чаа тилелгези дээш бодунун күжүн улам-на мобилизаптап турар.

Совет Тыванын ажылчы чоннары Октябрьн социалист Улуг революциянын 34 чыл оюн болгаш совет улустар-биле кады улуг өөрүшкү-биле байырлап, областын социалист чаартылгазынын талазы-биле улуг чедишкенин демдеглээн.

Тыва улустун хосталгазы, оон ажыл-агый, культур тургузушкунун талазы-биле улуг чедишкенин Октябрьн социалист Улуг революциянын ачы-хавыязында совет күрүненин дузаламчызында деп чүвени тыва улус кончук эки билдир. Моон ужурунда Совет Тыванын ажылчы чоннары Улуг Октябрьн байырлалынын хүнеринде боттарынын аас-кежиктиг, чырык, чаагай амдыралынын дугайында өөрүп чегьргенин социалист Төрөөн чуртунга, улуг баштыкчы болгаш башкызы эш Сталинга база катап илереткенер.

Ленин—Сталинның улуг партиянын долгандыр сырый катышкан совет улустар боттарынын келир үезинге улуг бүзүрүшкүнү кайгамчыктыг тургузукчу ажылды үргүлчүлүп турар. Бистиң тилелгелери бистиң сорук кирикчизи болгаш организа-запчы эш Сталин улусту генийлик өтүр көөр чорук-биле углап баштап, моон ынайгы хөгжүлденин перспективаларын айтып турар.

Большевиктерин улуг партиянын удуртулгазы-биле, эш Сталинның башталгазы-биле совет улус коммунизм тилелгезинче бүзүрүлдүг чоруп олурар.

ССРЭ-нин Шериг Министринин ДУЖААЛЫ

1951 чылдың ноябрь 7. № 142 Москва хоорай.

Эштер солдаттар болгаш сержантылар! Эштер офицерлер болгаш генералдар! Бо хүн Совет Армия бүгү совет улус-биле кады, бистиң чуртувустун ажылчы чоннарын капиталист кулданарындан хостаан Октябрьн социалист Улуг революциянын 34 чыл оюн байырлап турар-дыр.

Улуг Октябрьн байырлалына бистиң Төрөөн чуртувустун улугу политик болгаш ажыл-агый амдыралынын бүгү талаарынын шыгарагай чедишкени-биле ужуражып турар. Совет кижилер дайын сөөлүндеги сталинчы беш чыл планын күүсеткеш, 1951 чылдын улус ажыл-агыйнын планнарын күүседиринин талазы-биле чаа тилелгелерин чеди алган. Совет эртемни, культураны болгаш уран-чүдүлдүн хөгжүлденин талазы-биле дүк чедишкенин чеди алган. Совет Эвилелинин ажылчы чоннарынның материалдыг амдырал байдалы чыл-чылда-ла экижип турар.

Совет улус боттарынын бүгү-ле чедишкенин алдарлыг большевик партиянын, боттарынын ынак баштыкчызы болгаш башкызы эш Сталинның генийлик удуртулгазын ачы-биле чеди алганнар.

Тургузукчу күш-ажылда туруп турар Совет Эвилели болза, бүгү чурттарнын миллион-миллион ажылчы чоннарынның амдыралчы эрге-ажыктарын харылап турар улустар аразына эл-найралдыг болгаш тайбынның политиказын чагылыш чокка чорудуп турар.

Американын Катгышан Штаттарынын чагырыкчы бөлүктери баштап турар империализмдин лагерин тайбын күзөөви, Совет Эвилелинге болгаш улус демократиянын чурттарына удур делегейин чаа дайын-ынага белемкеди ажыл-биле чорудуп турар. Империалисттер оон сорулга-биле агрессия бөлүктөрүн тургузуп, чепсегленишкенин улгатырарын чорудуп, Барыин Германиянын болгаш Япониянын үргүлчүлүн армияларын катап тургузуп турарлар.

Совет дайынчылар бистиң Төрөөн чуртувустун айыыл чок чоруун камгалаарына серемчиледи: турар боттарынын патриоттук хүлээлгезин бедик медреселин-биле билдир, боттарынын дайынчы болгаш политиктиг билгилерин үргүлчү сайырадып, шеригин дайынчы белемкеди бүгү хемчеглер-биле бедилди турарлар.

Улуг Октябрьн чаалап алышкынарынның идегелди камгалакчызы болур бодунун армиясына совет улус шугу идегеп болурлар.

Эштер солдаттар болгаш сержантылар, офицерлер болгаш генералдар!

Октябрьн социалист Улуг революциянын 34 чыл ою-биле силерге байыр чедирип, амыр-мендикерин айтырып тур мен! Силернин дайынчы болгаш политиктиг белемкедере чаа-чаа чедишкенин болурун күзөдүм!

Бүгү улустун байырлалы демдеглээри-биле **ДУЖААРЫМ БОЛЗА:** Бо хүн, ноябрьн 7-де, бистиң Төрөөн чуртувустун найсалы — Москвага, эвилелдешкен республикаларнын найсалдарына, база Калининградка, Львовка, Харьковка, Владивостокка болгаш маадыр хоорайлар: Ленинградка, Сталинградка, Севастопольге, Одессага — артилериянын чээрби удаа даашташкыны-биле салют кылдыр.

Маадырлыг совет улус болгаш оон алдарлыг Совет Армиязы делегерин!

Бистиң Төрөөн Совет чазавыс делегерин!

Ленин—Сталинның улуг партияны делегерин!

Бистиң бүгү тилелгелеринин организа-запчы болгаш сорук кирикчизи—бистиң ынак баштыкчызы, шыгарагай башкысы болгаш гениальдыг полководчу улуг Сталинга алдар!

ССР Эвилелинин Шериг Министри Совет Эвилелинин Маршалы ВАСИЛЕВСКИЙ.

ССРЭ-нин Шериг-Далай Министринин ДУЖААЛЫ

1951 чылдың ноябрь 7. № 109 Москва хоорай.

Эштер матростар болгаш солдаттар, старшиналар болгаш сержантылар!

Эштер офицерлер, адмиралдар болгаш генералдар! Бо хүн Совет Эвилелинин Шериг-Далай күштери бүгү совет улус-биле кады, Октябрьн социалист Улуг революциянын 34 чыл оюн байырлап турар-дыр.

Ленин—Сталинның улуг партияны сорук кирирттирген болгаш организа-запчы бистиң совет Төрөөн чуртувустун улустары коммунизм тургузушкунунга, совет күрүненин күчү-шыдалынын улам өзүшкүнүнге чаа-чаа улуг тилелгелерин чеди ап турарлар.

Совет Эвилелинин баштап турары тайбынын, демократиянын болгаш социализмдин лагерин өзүп, быжыгып турар.

Совет Эвилелинин Шериг-Далай күштери улуг байырлап дайынчы болгаш политиктиг белемкеде чаа-чаа чедишкенин-биле ужуражып, бистиң улуг баштыкчызы болгаш башкысы эш Сталинның айтышкынын күүсетпешаан, бистиң Төрөөн чуртувустун далай кызыгаарларын болгаш күрүнө эрге-ажыктарын хайгааралды камгалап турарлар.

Америк-англин дайын кысыкчылары СССР-ге, улус демократиянын чурттарына болгаш Кыдат Улус Республикага удур үргедкич ажыл-чорудулгазын күштелдирип, боо-чепсеглээшкенин калчалы-биле эндере бугадыр үргүлчүлөп, шериг баазаларын калбартып, хөдөөликчилерин армиянын боттарынын дайын авантюраларына тургузуп, улустарын нүгүл-меге-биле туураларын болгаш оларны делегейин чаа дайынчы киир тыртарын ордаладып турарлар.

Ындыг байдал турда Шериг-Далай күштеринин бодунун составы серемчилелин болгаш корабльдеринин база кезектерин дайынчы белемкеди мога-чокка бедилер, бодунун дайынчы белемкеди хүн-бүрдө сайырадыр, нарын дайынчы техниканы сиңгээди, дайынчы сагыла-чурумну, организа-запчы чорукту болгаш корум-чүрүмну быжыглаар, дайынчы болгаш политиктиг белемкеди шыгаракчыларынын хүрээленин көвүдөдүп хүлээлгели.

Эштер матростар болгаш солдаттар, старшиналар болгаш сержантылар!

Эштер офицерлер, адмиралдар болгаш генералдар!

Октябрьн социалист Улуг революциянын 34 чыл оюнун байырлалы-биле силерге байыр чедирип, амыр-мендикерин айтырып, дайынчы болгаш политиктиг белемкеде чаа-чаа чедишкенин болурун күзөдүм.

Бистиң күчүлүг Төрөөн чуртувус делегерин!

Маадырлыг совет улус болгаш оон Шериг-Далай Флуду делегерин!

Бистиң Төрөөн совет чазавыс делегерин!

Совет улустун тулчушкунуна кангалан авангарды, бистиң тилелгелеринин организа-запчы болгаш сорук кирикчизи—Ленин—Сталинның улуг партияны делегерин!

Бистиң улуг болгаш шыгарагай баштыкчызы, полководчу эш Сталинга алдар!

ССР Эвилелинин Шериг-Далай Министри Вице-адмирал Н. КУЗНЕЦОВ.

ССРЭ-НИҢ УЛУГ ТЕАТРЫНГА

Октябрьн социалист Улуг революциянын 34 чыл оюн таварыштыр Москвага болган байырлалдыг хурал

Москва! Тайбын ынакшылдыг улуг күрүненин найсалы, совет үенин тугунун тудукчузу, сорук кирген болгаш чогадыкчы куша-ажылды хоорайы байырлалыг Улуг чаагай апарган турган. Совет кижилер бо сөстү ынакшылдыг болгаш чоругаралды-биле адап турарлар.

Москва! Тайбын, дээш, демократия дээш, социализм дээш агрессорларга болгаш чаа дайын кысыкчыларына удур демиселге чер-делегейн хей миллион ак-сеткилдиг ажыл-ишчилери бүзүрөлдү болгаш күштү бо сөстөп ап турарлар.

Октябрьн байырлалдыг хүнеринде чыл дургузунда ботанган ажыл херектерин түнелдери үнер. Совет кижилер кичээнигиде долгандыр көрүшсаан, коммунизмге баар оруктап чаа базым кылдырган-дыр деп сеткил ханышкыны-биле демдегелеп турар. Дайын сөөлүндеги беш чыл планы доозулган. Бойдушту чаартыры дээш демиселге улуг чедишкенин чеди алдыган. Коммунизмдин сталинчы улуг тудуглары деп улустун адааны Волгада, Днепрде, Донда болгаш Аму-Дарьяда делегейде эң улуг суг күжү-биле ажылдаар тудугларын тудушкуну көстүп көрбөөн тилел-биле чоруп турар. Эртемниң база культураның чедишкенин канчаар-даа аажок улуг.

Октябрь байырлалынын эгезинде—ССРЭ-нин Улуг театры каасталганын чидиг оттарына шимедипкен. Улустарнын сталинчы бузулбас найралынын сүлдези болуп, оон кырынга 16 эвилелдешкен республикаларнын туктары кирип тургулаан. Кижилер төрелгетенин генийлиги—Маркс, Энгельс, Ленин, Сталинның портреттерин турган. Эш И. В. Сталинның уламчылааны болгаш хөгжүткени марксизм-ленинч өөредигин улуг тилелгези совет Төрөөн чуртувун өзүп турар күчү-шыдалында, тайбынның болгаш демократиянын бүгү-делегей лагерин чедишкенинден исергейлетип турар.

Октябрьн 34 чыл оюн таварыштыр ССРЭ-нин Улуг театрына болган байырлалдыг хуралда, чыл бүрүндө шыкаш, найсалалдык эң эки кижилери—стахановчулар, эртемдээр, чогаалчылар, чурукчулар, артистер, Совет Армиянын дайынчылары, министрлер, ССРЭ-нин болгаш РСФСР-нин Дээди Советтеринин депутаттары, октябрь тулчушкунунарын киржикчилери, аас-кежиктиг совет аныктарын төлээлчилери чыгып келгенер.

Сцена кырынга мынча дээр сөстөр чалбыштадыр чынар тургулаан: «Совет улустун баштыкчызы улуг Сталин делегерин!» «Октябрьн социалист Улуг революциянын 34 чыл ою делегерин!» Кижээкини чеди шак. Президумге эштер Г. М. Маленков, Л. П. Берия, К. Е. Ворошилов, А. И. Микоян, Н. А. Булганин, Л. М. Каганович, А. А. Андреев, Н. С. Хрушев, Н. М. Шверник, М. А. Сулов, П. К. Пономаренко, М. Ф. Шкрятов, чазак кежигүннери, Москва Совединин депутаттары көстүп келгенер.

Партиянын болгаш чазактын удуртукчуларын чыгалганнар үзүлбөс адыш чазакшыкыны-биле утканнар. Эш И. В. Сталинга алдар болдурган адыш чазакшыкынын залга димкирпег турган.

Октябрьн социалист Улуг революциянын 34 чыл оюн таварыштыр партиянын, хөй-ниити организа-запчы болгаш Совет Армиянын төлээлчилери-биле кады Москва Совединин байырлалдыг хуралын эш М. А. Яснов ажыткан. Совет Эвилелинин Күрүн Гимнини шөлөни-биле ырлап турган.

Бүгү чыгалганнар димиттиг адыш часкап турда совет улустун болгаш депшигелги кижилер төрелгетенин баштыкчызы И. В. Сталинны баштадыр ВКП(б) ТК-ның Политбюроунун хундулуг президумге сонгаан.

Октябрьн социалист Улуг революциянын 34 чыл оюнун дугайында илеткел кылыры-биле эш Л. П. Берияга сөс берген.

Бо хүн Совет Эвилелинин улустары Лениннин гений-биле чырыттыган, кижилер төрелгеткен чаа социалист делегейге орукту ажыдып берген Октябрьн Улуг революциянын үжүн дөрт чыл оюн байырлап турарлар. Бо орук-биле шимчээшкенин чыл бүрүзү бистиң Төрөөн чуртувуска чаа-чаа чедишкенин экеп берип турар.

Октябрьн революциянын үжүн үш чыл оюнда үжүн дөрт чыл оюнга чедир үенин иштинде большевик партиянын болгаш совет чазактын бүгү ажыл-чорудулгазы Ленинның мөчээнин сөөлүндеги бүгү чылдардагызы ышкаш бистиң баштыкчызы эш Сталинның мерген угааныг удуртулгазы-биле чоруп турган. (Ур адыш часкаан).

ССРЭ-де тайбын тургузушкунун чаа-чаа чедишкенин, большевик партиянын удуртулгазы-биле Ленин—Сталинның улуг идеяларын сорук кирирткен, коммунизм тургузуп турар бистиң улустунун күш-ажылы маадырлыг чедишкенин илеткелчи тодаргай-биле көргүскен.

Улус ажыл-агыйнын бүгү адырларына чеди алдыган улуг чедишкенин дугайын херечилеп турар тодаргай саннар болгаш фактылар илеткелде кирген.

Бистиң бүгү чурту хаара туткан тудушкунун тергин улуг катти-назы илеткелде көргүстүнген.

Улус ажыл-агыйнын база культураны моон сонгаары көдүр-

лүшкүнүнче кол күштерин болгаш ресурстарын углап башкарбышаан, партия биле чазак, камгалалды быжыглаарынын эргежок чуугулазын база көрүп турар деп илеткелчи демдеглээн.

Бистиң чуртта тайбын тургузушкунун канчаар-даа аажок улуг калбарышкыны Совет Эвилелинин даштыкы политиказынын тайбын характерин дугайын чечени-биле чугаалап турар болгаш бистиң чазавысты агресци сорулгалардыр деп мегелеп турар нүгүлдекчилерин буруудадып турар деп илеткелчи демдегелеп турар.

Совет Эвилелинин киржилгези-биле тайбын болгаш айыыл чок чорукту хандыр дээш Совет Эвилелинин төлээлчилери төлөвлөчү саналдар кылбай барган чаңгыс-даа бүгү-делегей конференциязы, азы чөвүлөп хуралы болуп көрбөз.

Тайбын лагерин дайын лагеринден хөй катап күштүг деп илеткелчи айткан. Бүгү иштики чөрүлдээрден хостуг демократиянын болгаш тайбынның лагеринин күштери хүн-не өзүп, быжыгып турар. Бир эвес империалист лагеринин чагырыкчы бөлүктери дайынның өөскүдүп үндүрүптер болза, ол дайын империализмдин бодунун өлүп дүжери-биле доостуру дадалазаа чок.

Октябрьн социалист Улуг революциянын 34 чыл оюнга уткуштур бистиң чуртувус коммунизмге баар оруктап чаа базымны кылган деп илеткелчи чугаалаан. Коммунист тургузушкунун улуг программанын ботталдары дээш демиселге совет улус төрөө коммунист партиянын долгандыр, бистиң тилелгелеринин сорук кирикчизи болгаш организа-запчы улуг Сталинның долгандыр улам сырый катышкан.

Октябрьнин социалистиг Улуг революциязынын 34 чыл ою

1951 чылдың ноябрь 6-да Москва Совединиц байырлыг хуралына Л. П. Бериянын илеткели

Эштер!
 Бо хүн Совет Эвилелинин улустары Ленинни гений-биле чыратып, кижилерденгенге чаа социалистиг делегейге орукту ажыдап берген Октябрьнин Улуг революциязынын үжөн дөрт чыл оюн байырлап турарлар. Бо орук-биле шимчээшкенин чыл бүрүзү бистин Төрөөн чуртувуска чаа-чаа чедишкенин экеп берип турар.

Октябрь революциязынын үжөн үш чыл оюндан үжөн дөрт чыл оюнга чедир үенин иштинде большевик партиянык болгаш совет чазактын бүгү ажил-чорудулгазы Ленинни мөчээниин сөөлдүгү бүгү чылдардагыш ышкаш бистин баштыкчысы эш Сталинни мерген угаанын ууртулгалгазы-биле чоруп турган. (Ур адыш часкаан). Эш Сталин иштик болгаш бүгү делегей амыдыралынын нарын байдалдарында партияны болгаш улугу генийлиг өтүр көрүшкүн-биле чигелеп турар болгаш моон сонгааргы хөгжүлдеин перспективаларын айтып берип турар. Улуг-даа, биче-даа керекти хүн-бүрү ууртурунга эш Сталинни эгээртинмес энергиязы, совет күрүенин кол сорулгаларын оюн тодаргайлап билдир, бистин бүгү күштерини ол сорулгаларны шиптирлээринче утлап билдир коммунизм тургузушкунунуң улуг тилелдерин Совет Эвилелинин улустарына хандырып берип турар. (Адыш часкаан).

Эрткен 1950 чыл болза, дайын сөөлдүгү бир дугаар беш чылды досканынын чылы болган. ССРЭ-нин улус ажил-агынын катеп тургузар болгаш хөгжүлдерин дайын сөөлдүгү беш чыл планын чедишкенин күөсеткенин совет кижилер болгаш бистин даштыкыда бүгү өнүктүрүш өөрүшкүлүү-биле билгелер. Ону боттандыра дээш бистин улугуу дайыннык чедирген аар балдыларын экиртирини берге үелеринде демисежир ужурга таварышкан. Бо болза, совет улустун чигенин чок улуг тилелгеин болур, оон түнелинде бистин социалистиг күрүенин күчүзү улам-на өскөн. Тайбын тургузушкунун чедишкенин ажилчы чоннарын амыды-

ралынын материалдыг болгаш културлуг денелен улам бедиткен. Даштык политика талазы-биле Совет Эвилели мурнундагызы ышкаш тайбын дээш амырдыш чок демиселди чорудуп турган болгаш оон бүгү делегейге ат-адлары улам-на бедил-биле көдүрүлген.

Сөөлү чылда бүгү делегейге ийи полюс — удурланышкы күштерин ийи төвү улам чидил-биле илереттинген. Бир талазында — чаа дайыннык болдурбас болгаш тайбынын быылар дээш, улустар боттарынын амыдыралын боттары тургузарынын эргези дээш демисежир турар бүгү депшилгелиг күштерин төвү болур, социализмни болгаш демократиянык лагерин баштаан Совет Эвилели туруп турар. Эске талазында — улустарны үтөп дээрбедээр болгаш кул кылып алып дээш делегейин чаа дайыннык өөскүдериңе чүткүп турар, бүгү делегейде дайынзырак болгаш реакциялыг күштерин төвү болур, империализм лагерин баштап турар Американык Кытышкан Штаттары туруп турар.

Социализмни болгаш демократиянык лагеринге эрткен чыл болза, күштерин моон сонгааргы өзүшкүнүң болгаш сырый катыжымышканынын, экономиканык болгаш културанык хөгжүлдеинин, база ажилчы чоннарын амыдырал денелинин бедээниин чылы болган. Чаа демократиянык чурттарынын улустары, империализм кулдангычылардан бодунун салым-чаянын холунга алган улуг кылдат улус Совет Эвилелинин улустарынын акындума дузаламчызы-биле чаа социалистиг амыдыралды өөрүшкүлүү болгаш бүзүрелди тургузуп турарлар. (Адыш часкаан).

Империализм лагеринге эрткен чыл болза, иштик болгаш даштыкы чөрдүлээринин чаа чидилгелини-кинини, нити кризистин улам ханылаашкынын болгаш капиталыстиг системанын кошкыашкынын, бүгү экономиканы дайын бедилгелин кем буруулап сорулгаларына чагыртканын, ажилчы чоннарын амыдыралды эрге-ажыктарыңе хам-хайра чокка шаап халдаарынын чылы болган.



бүрүн механизастаар арганы берген.

Шахтерларын күш-ажылын бүгү хемчеглер-биле чигедир болгаш оларнык амыдырал байдаларын экижидер дугайында совет чазак, эш Сталин боду үргүчү сагыш салып турар. Капиталистиг чурттарда шахтерлар — чыдып калган болгаш курулган кижилер болуп турарына бодаларга совет күрүведе шахтерлар кичизгей болгаш хүндүл-биле бүргетинген. Хөмүр даш үлетпүрүнүң ажилчынары ажил телевиденин талазы-биле өске адыралдык ажилчынарын ортузунда бир дугаар черин эжелеп турар. Оон түнелинде хөмүр даш үлетпүрүн чедишкенин хөгжүлдерин хандырып турар мергежилдиг доктаамал шахтер каадырларыг болган бис.

Бистин нефть үлетпүрүстүн чедишкенин оон-даа артык улуг. Сөөлү элэн чылдарын тургузууда нефть тавыжынын чыл бүрүдөгү өзүлдези бисте 4,5 миллион тонна болуп турар. Бо чылын нефть тынжыныкы планы ажыр күөсетипер. Шинчилел өрүмчээшкенин улуг программаны боттандырганын түнелинде чаа-чаа райондарга элек нефтилик черлер ажытылган болгаш нефтинин шинчилетинген үлетпүр курламырлары дыка өскөн.

Нефтини болбазыралдык ажалдаар заводтарын тудуунуң болгаш калбарын алгыдырарын талазы-биле ажалдаар улуг хемчээлдиг калбарыңан. Ада-чуртун бир дугаар чергенин техниказы-биле кылган бо чылын ажалдадып кирер чүгле чак заводтар безин чыл бүрүдө 6 миллион тонна нефтини болбазыралдык ажалдаар болур.

Нефть тынжынык бир чылда 60 миллион тонна чедир деп эш Сталиннин салган сорулгалы хуусеа бетинде күөсетинген турарын бүзүрелдинде чугаалап болур. (Адыш часкаан).

Бистин чуртувустун электрификациянын хөгжүлдезинде улуг чедишкенин чыдып алдыган. Бо чылын 104 миллиард киловатт-шак электри күжүн ажалдаар үндүрер, ол болза, Англия, Францияны катый алдырга, оларнык электри күжүнүң бүүрүлгезинден ыракта ажар. Электри күжүн ажалдаар үндүрерин чүгле чылда өзүлдези бо чылын бисте 13 миллиард киловатт-шак ажыг болур, ол болза, революция мурнундагы Россиянык электри күжүнүң бүгү бүүрүлгезин 7 катап ажыл турар.

Чаа электростанцияларынын тудуун бо чылын улам калбартаң. 1951 чылда ажылдага киирер электростанцияларын болгаш чаа агрегаттарын нити күжү 3 миллион киловатт-шак хире болур болгаш ол болза, Днепр ГЭС ышкаш ол чижектиг беш улуг электростанциялар-биле денсепер.

Бистин химия үлетпүрүс чыл келген тудум-на өзүп турар. Химиктиг улоберинелерин бүүрүлгези дыка көвүдөн болгаш көзүзү ажалдаар култураларынын хоралакчылары-биле, пок-чашпаң-биле демиселге хергелээр чаа органиктиг хоранниг химикаттарын кылып үндүрер 1950 чыл-биле дөмөйлөргө барык 2 катап көвүдөн. Синтестиг баруучуктуң бүүрүлгези эрткен чыл-би-

ле дөмөйлөргө 20 хуу өзөр. Химия үлетпүрүнүн ажыдакчылары совет эртемдээнер-биле сырый калы ажалдадып тургаш химия талазы-биле техниктиг нарын айтырмаларын шиптирлээр дугайында улуг чедишкенин чыдып алганнар.

Бүгү улус ажил-агынын техниктиг депшилгезинин үндезин — ада-чуртун машина тудуунуң бо үзүктөл чок өзүлдези болгаш болбаазы-радышкыны чокка бистин ажалдаар хөгжүлдези утка шынар чок болур ийик.

Машина тудуунуң нити продукциязы эрткен чыл-биле дөмөйлөргө, 21 хуу көвүдээр. Электростанцияларына хергелээр энергетиктиг дерилгенин эи-не кол хевирлерин кылып үндүрери 2—3 катап өзөр. Бо чылын бисте 150 муң киловатт күштүг бус турбиназын бүүрүп үндүрүп турар бис. Шап кылдыг күштүг турбинаны делегейде бир-ле дугаарыңда тургузуп турар, ол болза, совет эртемнин болгаш техниканык өскөнүн херечилеп турар. Нефть аппаратуразынын бүүрүлгези 1950 чыл-биле дөмөйлөргө барык 2 катап көвүдөр турар. Машина тудуунуң үлетпүрү 1951 чылда 400 ажыг чаа хевирлиг машиналарын болгаш механизмнери бүүрүп үндүрүп турар.

Бистин машина тудугуларымыс амгы үенин нарын аппаратураларың, геофизиктиг, электромеханиктиг, электрониктиг, электровакуумниг болгаш өске-даа нарын приборларын бүүрүп үндүрер талазы-биле чедишкенин чоргаарланмыр эргелдигер.

Үлетпүрүн чедишкенин хөгжүлдезинин болгаш көзүзү ажалдаарынын чиг-эленин, бүүрүлгезинин өскөнүн ачызында калбак хергелдиз бараннарын бүүрүп үндүрери дыка калбарып турар. Бо чылын эш Сталиннин индустриализм-биле чазак чери азы-ченин болгаш үлетпүр барааннарын баш удур көрдүң чыл планында ажыр бүүрүп үндүрерин көвүдээр талазы-биле хемчеглерин алган. Оон түнелинде чурттагыч чон 1950 чылдагызынга бодларга үлетпүрүн болгаш азы-ченин барааннарын: песту — 24 хуу, аргылыг кылыгыңары — 35 хуу, илик аймаң — 12 хуу, зыт болгаш сүт продуктуларын — 20 хуу, балык продуктуларын — 8 хуу, үнүш үзүн — 35 хуу, мал саржаан — 8 хуу, чигирни — 24 хуу, шайны 38 хуу, култура-амыдыралдык барааннарын чадаг тергени барык 2 катап хөйүнү, радиоприёмниктерин — 25 хуу, шаптарын — 11 хуу, фотоаппараттарын — 39 хуу, даараныр машиналарын — 28 хуу, мебельни — 44 хуу хөйүн алар. Бистин үлетпүрүс бажынга хергелээр телевизорларын, өрөөлдер холодильниктерин; чүве чүрү болгаш өске-даа машиналарын массалык-биле бүүрүп үндүрерин эгелээр.

Бистин үлетпүрүс улуг чедишкенин деп чүвени көрдүңер. Ынды болза-даа, бүүрүлгези багай организаастаанын болгаш муракчы техниканы сула ажалдаар турарынын хараазы-биле күш-ажылын бүүрүкчүлүүн бедилер болгаш бот-өртекти чигедир талазы-биле ооналгаларын күөсетип турар, ол ышкаш чиг-этин болгаш одаар

чүүлдүн ажыр чарыгдалы, база чүвени үрей кылар чоруктан чидиргелери болдуруп турар чамдык бүүрүлгелерин ажылында четпестерин дугайын утул болбас ужур-гүг бис. Ол четпестерин чайладыр болза, дыка хөй камналганы немей ап болур арганы бээр ийик.

Чамдык бүүрүлгелер нити продукциянын талазы-биле планын бүүрүн болгаш ажыр күөсепип тургаш кылыгыңарын эи-не чугула хевирлерин бүүрүп үндүрер талазы-биле күрүенин доктаатылган планын ооналдаларын үргүчү звес күөсепип турарлар. Ол бүүрүлгелерин удурткучулары бодунга ажалды чигедирин болгаш эвээш күштерин, хайгаралды негеп турар кылыгыңарын бүүрүп үндүрерин күзөп турар магат чок. Планнарын анаа-ла бүүрүн болгаш ажыр күөсепип күрүңе херектиг звес, а херектиг продукция-биле улус ажил-агынын хандырып күөсөлде херектиг деп чүвени оларнын билдир шап келген.

Бистин социалистиг ажил-агымысты улуг-даа, биче-даа ажылда турар удурткучу бүрүзү күрүениң эрге-ажылы чүүден-даа артык бедил көөр болгаш күрүенин сагалга-чүрумун шынгы сагыыр ужурлуг. Чамдык ажил-агыңыларда ам-даа көстүп турар бистин планын ажалда алышкынын элэн кыска хуусаада чорударын болгаш тараанын чидиргелерин дыка кызыраын болдурган. Колхозтар болгаш совхозтар бедил шынарлыг тараанын дүжүдүн алган, күрүңе тараа дужаар талазы-биле хүлээлгезин хуусаа бетинде күөсеткен болгаш үренин фондурларын уруп аларын хандырганнар. Сөөлү каш чылдарын тургузууда тараанын нити дүжүдү чыл-бүрүде чеди миллиар пуд ажыл турар.

Хөвенин болгаш чигир сөөкүлзүн эрткен чылга бодларга бо чылын хөйүн чыгып алып бис. Бодунуң хөвөн ажылы-биле сурагыл Индияны, Пакистанны, Египетти катый алдырга, оларнык бүүрүп турар хөвөниңден хөй хөвөни бистин чуртувус ам бүүрүп турар. (Адыш часкаан).

Колхозтар болгаш совхозтар социалистиг мал ажылын хөгжүлдерин сталинчы программаны боттандыра дээш чедишкенин демисежип турар. Малдын нити баш санында колхозтун нитилештирген малы-биле совхозтун малы колдап турар аларган. Чем суруну калбартыр мал ажылын талазында эи-не чугула сорулга болуп артып турар болгаш моон сонгааргы-даа чугула сорулга болур.

Көзүзү ажалдаар күрүңе чыл бүрүде хөй санын чаа-чаа машиналарын ап турар. Бо чылын көзүзү ажалдаар бирези-ле 15 аыт күштүг 137 муң тракторларын, 54 муң тараа ажалдаар комбайннарны, оон иштинде — 29 муң боду чоруур комбайннарны, база көзүзү ажалдаарының 2 миллион өске-даа машиналарын болгаш чепсектерин алып. Көзүзү ажалдаарың электрификастары талазы-биле улуг ажылды чорудуп турар. Бо бүгү көзүзү ажалдаарынын кол-кол ажалдаарын артык механизастаар, колхозчуларын күш-ажылын чигедир болгаш оон бүүрүкчүлүүн бедилер арганы бээр. Машина-трактор станциялары ам бо үеде колхозтарда бүгү хөвү ажалдаарынын үштүн ийи кезинден ажың күөсепип турар. 1951 чылда колхозтарда бүгү чер аңдарыгызы барык шүптүзү механизастатынган, тарылганын дөрттүн үш кезин тракторлук севякалар-биле чорудуп турар, а тараа култураларын бүүрү шөлдүнүн 60 ажыг хуузу комбайнар-биле ажалдаар. Совхозтарда көзүзү ажалдаарынын кол-кол ажалдаары барык шүптүзү механизастатынган.

Колхозтарын нитилештирген байлаа чайгылыш чокка өзүп турар. Колхозтарын үлетимес фондурлары чүгле эрткен чылын 11 хуу көвүдээр. Колхозтарын моон сонгааргы көдүрүлүүшкүнүн болгаш колхозчуларын материалдык чаа-гайжыдалганын өзүлдезинин кол чүүдү болур нитилештирген ажил-агынын моон сонгаар-даа бүгү хемчеглер-биле быжыдар болгаш хөгжүлдер чорук эргекчөк чугула.

Үлетпүр болгаш көзүзү ажалдаары-биле калы бистин демир орук, хем болгаш далай транспортувус база өзүп турар. Бо чылын демир оруктун чык эргилдези 11 хуу өзөр. Өзүлдезин ол 11 хуузу Англия, Францияны катый алдырга, оларнын демир оруктарында бүгү чылда чүтүң эргилдези-биле барык денсепип турар деп чүвени баш удур чугаалап болур. Хем транспорту-би-

ле сөөртүр чыктер 12 хуу, далай транспорту-биле — 7 хуу көвүдээр. Багоннарын эргилдезин дүргелдери, демир орук, хем болгаш далай транспортуң бүгү шимчедир составын эки ажылаары бистин транспортчуларымыстын хөй санын армиязының моон сонгааргы сорулгалы болуп ам-даа артып турар.

Бистин чуртувус калбак тудуг программаны боттандырып турар. Капитал тудугтун хемчээли чыл келген тудум-на өзүп турар. Бо чылын күрүенин капитал салышкынарын хемчээли дайын мурнундагы 1940 чылда капитал салышкынарын хемчээлинге бодларга оон ийи чартык катап ажып турар.

Тудуг организациялары машиналарын болгаш механизмнерин улам хөйү-биле ап турар болгаш оларны тудуг материалдары-биле хандырамы экижээп. 1951 чылда экскаваторларын болгаш скреперлерин, бульдозерлерин бар турар парктары элэн көвүдөр турар. Цементин бүүрүп үндүрери чыл иштинде 2 миллион тонна өзөр. Туубуну, шиферин, шой болгаш керамиктиг хоолдайларын болгаш өске-даа тудуг материалдарын бүүрүп үндүрери дыка көвүдээр.

Бистин тудугчуларымыс бот-өртекти чигедир болгаш тудугтун хуусааларын кызыра херекте элэн чедишкенин чыдып алганнар. Ынды болза-даа, олар ам-даа хөйү кылар ужурлуглар. Хамыктыд мурнунда тудуг шөлдеринде ажыда организаастаанында чогуур корумчурумну тургузар, тудуг механизмнерин улам-на бүүрүлгезиң ажылаар, күш-ажылы дээр организаастаар, немелде чарыгдалдарын дыка кызыра херек. Төлөвилелдерде болгаш симеталарда тудугтун өртөн утларып турар ам-даа бар артык чарыгдалдарын узуткаар херек.

Волгада, Донда, Днепрде болгаш Аму-Дарыяда тудуп турар суг жүжү-биле ажалдаар эи-не улуг тудушкуннар бистин тудувуста оңа чери эжелеп турары силерге билдирип болгай. Ол тудугларга бодунуң хемчээлиңиз-даа талазы-биле, база ол ышкаш тудугтун темпелеринин-даа талазы-биле делегейде анаа денсепип тудуг чок. Чазактын доктаатканы ажалдарын 1951 чылда планы бүгү тудугларын талазы-биле бүүрүн болгаш ажыр чедишкенин күөсетип турар.

Ол тудугларын бирези Волга-Дондуң суг орун 1952 чылда ажылдага киирер. Ол орукту ажытканы-биле ССРЭ-нин европа кезээнин бүгү далайлары чангыс-ай транспорт системасына катыжар. (Адыш часкаан).

Ол эң улуг суг күжү-биле ажалдаар тудугларын боттандырганын түнелинде улус ажил-агынын улуг сорулгалары шиптирлетипер. Чүгүле чаа электростанциялары чыл-бүрүде 22,5 миллиард киловатт-шак чык өртектиг электри күжүн бээр, ол болза, Италияда бүгү чыл иштинде ажалдаар үндүрүп турар электри күжү-биле барык денсепип турар. Сугтарылганы болгаш сугландарынын шөлдүн калбартыр чорук чылда 3 миллион тонна хөвөниң чиг эдин немей бүүдөр, ол болза, АКШ-та чылда ортумаа-биле бүүрүп үндүрүп турар хөвөниң үштүн бир хуузуңдан ажыг болур, чартык миллиард пуд кызыл-тасты, 30 миллион пуд ристи болгаш 6 миллион тонна чигир сөөкүлзүн немей бүүрүп үндүрер арганы бээр. Ол районнарга мыйыстыг улуг малдын саны 2 миллион башка, хойнуң саны 9 миллион башка көвүдээр.

Бистин Төрөөн чуртувустун чаагай чоруунун болгаш чектелгенин чигедир дугайында, совет кижилерин күш-ажылын чигедир болгаш амыдырал байдалын экижидер дугайында амырдыш чокка сагыш салып турар эш Сталиннин индустриализм-биле ол тудугларын эгелээр. Эш Сталиннин индустриализм бистин чүгү улугузу өзиг деткимче-биле уткуп алган болгаш ол тудугларын коммунизминин сталинчы улуг тудуглары деп чөптүү-биле адааннар. (Ур адыш часкаан).

Бүүрүлгези каш борбак мөлчүкчүлериң байып чыргарынын сорулгалына бараан болуп турар капиталистиг чурттарга чижээлээр, бистин чуртувуста ажилчы чонун сонуургалары болза, бүгү улус ажил-агынын хөгжүлдеринге үндөлтөтинген. Национал орукта чыл келген тудум-на өзүп турар, анаа үндөлтөш ажилчынарын, албан хаагычтарын болгаш тараачынарын оруктазы 1950 чылдагызы-биле дөмөйлөргө 12 хуу өзөр.

Совет чазак массалык хергелдиз барааннарын өртектен үргүчү чигедиринин политиказын чорудуп турар. Бо чылын мартта азы-ченин болгаш үлетпүр барааннарыга күрүенин үрүмектеп салар өртектенин сөөлү чылдарынын иштинде дөрт дугаар чаа чигелдери боттандырган, ол болза ажилчы, албан хаагычтарын боттук ажал төлөвилерин моон сонгааргы өзүшү- (Уланчызы 3-кү ардыда)

ССРЭ-де тайбын тургузушкунуң чаа чедишкенин

Бистин чуртувуска 1951 чыл болза, социалистиг экономиканык болгаш култураның улуг көдүрүлүүшкүнүн чылы болган. Бодунуң Төрөөн чуртувун чаагай чоруп дээш тайбын тургузучу күш-ажылы ажалдап турар ажилчынар, колхозчулар болгаш интеллигенция күрүениң планнарын долдур болгаш ажыр күөсепип дээш канчаар-даа аажок улуг сору кииришкени-биле демисежип турарлар. Ол дугайын парлалгаларда бижип турар эш Сталинга патриоттук чагаалар тодаргай херечилеп турар, ол чагааларда үлетпүрүн, көзүзү ажалдаарынын, транспорттун болгаш тудугтун ажалдакчылары боттарынын бүүрүлгези талазы-биле тилелгелеринин болгаш социалистиг чарышка чаа хүлээлгелерин алганын дугайын бижип турарлар.

Большевик партия күш-ажылы маадларыг чоруктарже бистин улугузу сору киирип, организаастап, оон чогаалдыкчы энергиязын чангыс сорулгалге — коммунизмин тилелгезинче утлап турар. Ленин — Сталиннин улуг идеялары ажилчы чоннарын калбак массаларынын меделеринге хандырып шыгып, оларнын күжүн көвүдөдип, демиселдин болгаш тилелгезин оруун оларга чырыдып берип турар. Ол чорук күш-ажылы меделерин-биле көөр чорукта, нитилелдин мурнунга, күрүенин мурнуна бодунуң хүлээлгезин күөсепип талазы-биле эгээртинмес индустриализм болур чорукта илеретип турар. Бистин тургузувустун тилелтербес чоруунун үнер дөзү, бистин ажилчыны уткел чок чедишкенин үнер дөзү ыңал.

Бо чылдын ол айларынын иштинде ажил-агы туушкунунун талазы-биле ажалдарын түнелдери 1951 чылдын улус ажил-агы планы долдур болгаш ажыр күөсетипер деп чүвени көргүзүп турар. (Адыш часкаан). Үлетпүр продукциязы эрткен чыл-биле дөмөйлөргө 15 хуу ажыг улгадыр болгаш дайын мурнунагы 1940 чылдын продукциязындан ийи катап ажар. Үлетпүрүн кол бүүрүлгези фондурлар 1950 чыл-биле дөмөйлөргө 12 хуу өзөр.

Техниктиг чепселгээшкенин болгаш ажилчынарын мергежилдин бедэн чорук, бүүрүлгезин организаастаарын экижиткен чорук үлетпүрү күш-ажылы бүүрүкчүлүүн эрткен чыл-биле дөмөйлөргө 10 хуу көдүрер арганы берген. Бо чылын үлетпүр продукциязынын өзүшкүнүнүң барык үштүн ийи хуузуң күш-ажылы бүүрүкчүлүүн бедиткенден алган турар. Ол болза, үлетпүр продукциязы бисте колдунда күш-ажылы бүүрүкчүлүүн бедиткенден өзүп турар дээрин бис-

Октябрьнин социалистиг Улуг революциясынын 34 чыл ою

1951 чылдын ноябрь 6-да Москва Совединиң байырлыг хуралына Л. П. Берияның илеткелі

(Уланчмы. Эгези 2-ги арманда). Күнүн болгаш тараачынарның чигеткен үлөтүрү бараннардын садып аларына үнөр чарыгдаларын кызырар хандырган.

Бо чылын бараан саарылганын нити хемчээли эрткен чылдагызы-биле демейлээрге 15 ую өзөр. Бидыг болза-даа садыг организацияларынын ажылында биче эвес чет-лестерни демдеглээр ужурулг. Чурттакчы чоңуна хергелелин ам-даа сулазы-биле өөренип көрүп турар. Облалстар, республикалар аайы-биле аңгы-аңгы барааннарның сөөр түлгезинде частырылганы болдуруп турар, барааннарның курлавырлары үргүлчү ажылга билбей турар. Садыг ажылдакчылары совет хергелечилерин хандырарын эки-жидер херек.

Партия болгаш казак ажылчы чоңунун чуртталга байдалдарын эки-жидер дугайында үргүлчү сагыш салып турар. Бо чылын хоорайларга болгаш ажылчы суурларга нити шалду 27 миллион шалду метр хире чуртталга баыңнарны ажылгалга киизер болгаш көдөз черлерге кол-хоочулар 400 муң чуртталга баың-нарнын туларлар.

Улустун чагай байдалынын өскөнін болгаш бистин чуртувуста совет кадык камгалалынын чедиши-кинеринин түнделинде өлүр чорук дайын мурундагы 1940 чыл-биле демейлээрге ийи катап кызырлан болгаш уругдарынын өлүр чоруу оон артык кызырланганын көңүң өөрүң-чү болуп тур. ССРЭ-нин чоңунун арыг немелде өзүлдези сөөлгү каш чылдарынын ишинде 1940 чылда чоңун өзүлдезинден ажып турар болгаш 3 миллион ажыг кижи болуп турар. (Адыш часкаан).

Капиталистиг лагерде империа-листич кижи эди чирлер кижи-терелтетенин эң дээр кезини кыргып хыдырынын, төртүнер чорукту кызырларын яны-бүрү «эртмен-чи» чепсектерин чогаалып жылдып турарынын үезинде, бисте эш Сталинның чугалааны шыкаш ки-жилер болза, эң-не үнелиг капитал болуп, ыңчаарга, кижилерин чагай чоруу болгаш аксынын кезини күрүненин кол сагыш-салышынын болуп турар.

Ажыл-агайынын болгаш культураның бүгү адырларына специалист каадырлары белеткээр болгаш ки-жилер айтырыг бистин күрүненин шиттирлерин системасынын ишинде эң-не чугула чери үргүлчү эжелеп келген болгаш эжелеп турар. Бо чылын дээди өөрелде чер-леринде болгаш техникумнарда 2.720 муң кижи өөренип турар. Чүгле чаңгыс 1951 чылда бестин дээди өөр-елде черлерин болгаш техникумнар-ны 463 муң анык специалистер до-оксаннар. Ам бо үеде бистин чурту-вуста дооскан дээди эртменин, азы ортумак техник эртменин 5 миллион ажыг специалистер ажылдап турар. Бүдүрүлгө өзүп дорухан болгаш ажылда чарыбай курстарга өөренип эрткен мергежилдиг специали-тер — практиктини саны ол сан-дан база өзөөш эвес.

Бистин бүгү чедишкинеривиске совет эртменин улуг ролу хамаар-жыр. Сөөлгү үенин ишинде бистин эртмезинивиске улус ажыл-агыйы-ныг болгаш камгалалаг ужу-дузалаг эң-не чугула дыка хөй эртем ай-тырыгларын шиттирлеринер. Эр-темин дыка хөй адырларына совет эртмезинер бүгү делегей эртемин-ни хөгжүлдезинин талазы-биле бир дугаар чери эжелээр, сөөлгү үе-де кайгамчыктыг чүүл болза, совет эртмезинерин бүдүрүлгө ажыл-дакчылары-биле кады ажылдакчы-шыкынын калбарганы болгаш ханы-лааны болуп. Ол болза, эртменин чедишкинерин бүдүрүлгө чүгле эң-не дээр неперелеринге дузалап турар эвес, харын үлөтүрүңү, транспорттуң болгаш көдөз ажыл-агыйынын чогаалкчыларынын хөй санын армиязынын дуржулгазы болгаш чогаалдык бодалдар эрте-мин байдып турар.

Бистин чуртувуста культураның көдүрүлүшүнүнүң база бир эң-не додаргай илердишкини болза, ли-тератураны болгаш уран-чүүлдүң чектелишкинин болуп. Комму-низмнин улуг идеяларын тодаргай өвүр-дүрүлгө синиктирбишаан олар массаларны коммунизмниң өзүзүнга кижииздерини күштүг чеспө болуп. Бо чыл болза, эрткен чылдардагы шыкаш совет кижилерин бектик моральдиг мөзү-шынарын болгаш Төрөн чуртуңуң күчү-шадалынын моон сонгааргы өзүшүнү, улус-тарнын аразынга тайбын болгаш эп-ыбарал дээш, бүгү делегейни кы-рынга кижилерин аксынын кезин дээш, оларнын амдыралын болгаш демиселин шыны-биле илередиң тур-рар уран-чүүлдүң болгаш литерату-раның дыка хөй бектик шынарлыг

чечен чогаалдарын үндүргениниң чы-лы болган.

Чуртун кол күштерин болгаш кураавырларын улус ажыл-агыйы-нын болгаш культураны моон сон-гааргы көдүрүлүшүнүң угландыр-ышаан, партия болгаш казак камга-лаалды быжыдарынын эргежок чу-тулазын суларатпайн турар. Соци-ализмин тилдеңи чуртту капитал-истиг хүрээлешкинге туруп турган, империалистиг күрүнелерин болду-руп болуп агрессиянын харын бээр-ини үргүлчү белең турар, ужурулг дээр дугайында эш Сталинның хөй катап кылган сагындарын төөгү-лү дуржулга бүрүнү-биле бадыт-каан. Маадырлыг совет улус комму-низмнин улуг тургузуун көдүрүп үн-дүрүп турар чогаалдыкчы күш-ажы-лынын көдүрүлүшүнүң болгаш бодунун чуртуңун салмы дээш де-миселинге моон сонгаар-даа корт-пак болуң дээш партия болгаш ка-зак бо чылын база кажан-даа шы-каш бүгү чүүлдери кылган. (Адыш часкаан).

Төгүңүн бүдүрүлгө уруктары турза-даа база катап бистин Төрөн чуртувусте халдарын дити бээр ки-жи бүрүзүңгө өлүмүг согушуну бээр төлөздө делегейге сураглыг ар-тык-күштүг моральдиг дайынчы шы-нарлыг Совет Армияда болгаш Ше-риг-Далай Флота амгы үенин чеп-сезинн бүгү хевирлери бар. (Ур адыш часкаан).

Бистин тилелтелеривисиниң шит-тирлиг чүүлдери болза, Октябрь ре-волюциясы-биле төртүңгөн бистин нитилел болгаш күрүнү тургузуу-вустун артык күчүлү болуп деп чүве билдингир болгай. Ол артык кү-чүлү чоруктуң база бир кол иле-видишкини болза, совет тургузуу-улустун улуг күштерин бир-ле ду-гаарында чешкен болгаш хостааны, капиталистиг дардалдан хостаан-ган массаларның күштүг иденкейжи чоруун болгаш эгээртинмес чога-алдыкчы инициативанын амдыралга болдуруны болуп. Ынчанган мас-саларын ол иденкейжи болгаш ини-циативаны коммунизмниң тилелтир-бес күштеринин эң-не чугула үнөр-төзү болуп. Улустун ол иденкейжи чоруун мобилизастап, организастап турар партия, совет органдарынын база хөй-нитти организацияларынын ажылын моон сонгаар эки-жидери партия болгаш казактың үргүлчү сагыш-салышынын кол чүү-лү болуп мурунку хевээр артышаан турар.

Совет кижилер боттарынын ажы-лыга чедишкинерин өскерилге чокка чедиң ап турарлар, чүге дээр-ге, бот менээренип болгаш таны-зыраар чорук оларга өскөлөнчөк, олар чедиң алдынган чүүлдерге ка-жан-даа сагыш оожургавастар бол-гаш боттарынын чедишкинерин колдуунда-ла келир үенин улуг со-рулгаларын күөсөдип турарында хемчээр турарлар. Шүгүмчүлөл бол-гаш бот-шүгүмчүлөл, эш Сталинның бистин өөрөдип турары шыкаш, бистин хөгжүлдевиниң хоойдузу, бистин бурнугар тилелгелин шим-чезишкинивиске шаптык чедириг тур-рар каныг-даа шүшпөл, эрги өзү эдериксээр чорукту, өлүп турар бү-гү эрги чүүлдери ажып тилээрини шиттирлиг чеспө болуп. Мас-саларын меделеринин денели, каа-дырларын идея-теоретиктиг белет-келди болышевкчи шүгүмчүлөдүн боттанышыкындан колдуунда то-даргайлаптып турар. Массаларын коммунизмни кижизиндегинин ай-тыры, каадырларын идея-теоре-тиктиг денелин моон сонгаар беди-териниң айтыры, Маркс—Энгельс—Ленин—Сталинның улуг өөрөдигле-рин оларнын шингээдип алар ай-тырыг кажангызы-даа шыкаш бистин партиявыстын кичээңгейинн тө-вүнде туруп турар.

Коммунизмниң тудуушкунунда бистин чаа-чаа чедишкинеривисиниң хире-череги-биле социалистиг нити-илелдин хөгжүлдезиниң шимчедир күштери чайгылыш чокка өзүп, бы-жыгып турар. Бистин чуртувустун ажылчанынын, тараачынарны-нын болгаш нителгениненин хүн-бүрү амдыралды болгаш күш-ажылы патриотизмин, Совет нити-илелдин мораль-политиктиг чаңгыс эвинин болгаш ССРЭ-нин улустары-нын эл-найырларын чаа-чаа то-даргай илердишкинерин берип турар. Бистин чуртувустун улус-тарнын күзел-соруунуң болгаш чүт-күлүнү бузулбас чаңгыс эви, олар-нын материалдыг болгаш моральдиг күштеринин чаңгыс эви, бистин Тө-рөн чуртувустун күчү шыдалынын кол үндешинеринин база бирээзи болуп. Ынчанган ол чаңгыс эпини ачызында бистин күрүненис кижи төрелтетенин эң-не дидим угаан-ыгылары бестин моон мурунда оон дугайын сактып бодап-даа шылава-ны шак ыңдыг улуг сорулгалары шиттирлээр аргалыг болган.

Совет Эвилели тайбың дөөш демиселде

Бистин чуртувуста тайбың тургу-зуушкунун улуг хемчээлди Совет Эвилелиниң даштык полити-казынын тайбың характеринин ду-

галап турар.

Эш Сталинның чугалааны бол-за: «чаңгыс-даа күрүнү, оон иш-тинде совет-даа күрүнү хамаатынын үлөтүрүң бүгү тала-биле калбар-тып, бюджеттен оон-он миллиард ча-рыгдаларын негеп турар Волгада, Днепрде, Аму-Дарыяда суг күжү-биле ажылдаар станциялар чижектиг улуг тудуларын эгелеп, база бю-джеттен оон-он миллиард чарыгдал-дарын негеп турар массалыг хергел-дидиң барааннарынга өртөкти док-таамал чигендеринин политиказын үргүлчүлөп, немец желекчилерин үрөп-босканы улус ажыл-агыйын катап тургузар херекке чүс-чүс милли-ард рубльди салышаан, оон-биле кады, харын оон-биле харугда боду-нун чепсектиг күштерин көүлөдип, шериг үлөтүрүң калбартып шыла-вас... Ындыг мелегей политика күрү-нени буураашкына таварыштырар ийик деп чүвени билдир берге эвес».

Совет күрүнениң тайбың полити-казы Октябрьниң социалистиг рево-люциясы-биле төртүңгөн. Октябрь революциясы болза, тургузуушкун-нун, чаа коммунисттиг нитиелдиг план өзүгар тургузарынын рево-люциясы болуп деп чүвени совет эр-ге-чагыргынын үжөн чыл ажыг төг-гүзү көргүскөн. Дайынарнын бичке дөгөн дайынарны бистин улуг херээвиңе чүлө шаптык чедирген.

Эш Сталин партияның XIV съез-динде бодунуң кылган илеткелинге совет казактын даштык политика-зын көңүң билдингир-биле тодар-гайлаан: «Бистин казавыстын поли-тиказынын, даштык политиказы-нын үндешин тайбынын идеясы бо-луп. Тайбын дээш демисел, чаа дай-ынга удур демисел, чаа дайыны белеткээринин бүгү базымынын сой-галап илередир... ол — бистин со-рулгалыс».

Совет Эвилелиниң киржилгези чокка, анаа совет казактын төлөө-ринден улустар аразында маргыл-даларын болдурубас талазы-биле тодаргай саналдарын идиң үндүр-бөөн хире чаңгыс-даа бүгү делегей конференциясы, азы чөвүлөт хуралы болбаан. Бидыг болза-даа, ол ула-нышыкында бистин күженишкини-вис хөй нуруузуңуң таварылгаларында элөөн хөй буржуаз күрүнелер-ниң чагырыкчы бөлүктөрүн шүүт удурлавышыкына таварып турган. Хөй-хөй чурттарын күрүнү удурдукчулары чогуур дуржул-галары алып ужурулг турза-даа, делегейниң ийи дугаар дайынынн сөө-лүдө байдал биче-даа өскөрүлбөң.

Тилелгенин соонда оларга тай-бың хөгжүлдеңиң байдалдары хан-дыртыңан турар деп чүвеге идег-дээш, улустар агрессчи фашистиг эвилелди чылча шавар херекке улуг когаралдарже болгаш кагыгдалдар-же барып турганнар. Делегейниң ийи дугаар дайынынн кидин дүлүүңү үезинде эш Сталин дайынга үдүлү алыры чеспес, улустар аразынга бы-жыг болгаш үр тайбынын хандыра-ы база херек деп баш удур сагын-дырып турган. Бидыг болза-даа, тулчуушкунуң шөлдөринге милли-он-миллион когаралдарың ханы катпайн чыдырында-ла америк-англи империалисттер чаа дайыны чору-дарын бодап эгелээр. Дайынын соонда дораан-на АКШ-тын, Ан-глиянын болгаш Франциянын чагы-рыкчы бөлүктери бүгү делегейниң ядарал хооураулычче улустарны чы-гар кириер дээш, дайын үезинде улуг күрүнелерин аразына чедиң алдынган эң-не чугула дугуржул-галарын шүүт чөрчүп үрээринин ору-нуче, улустар аразында дем каты-жышыкынын үрээринин, агрессчи эвилелди тургузарынын орунуче кир-ген.

Бүгүдөгө билдингир фактыларны маңа санап турары чугула эвес. Американың Катышкан Штаттары дайынын ол-ла ийи одаан—Барын чүкте Германияның зонасында, Чө-өн-чүкте — Япониянын зонасында ажы-биле катап тургузуу турарын чугалаарга-ла четир, эрткен дай-ында ол одагларын узулпак чок кы-лырына хосталгага ынакшыдыг улустарга миллион-миллион кижи-лерин амы-тынынын когаралы та-варышкан болгаш олардан хөй мате-риалдыг улуг каражаларын болгаш кагыгдалдарын негеп турган.

Сөөлгү үеде ол херекке гитлержи шериг кем-буруудуларын кириш-тирбишаан, Барын Германияны катап чепсегээрин күштөлгөн темп-лер-биле чорудуп турар. Ынчаарга, кадык бодалга чөрүшүрүлүс чоңу чаңгыс кижи назынында герман аг-рессиянын бүгү уржуктарын ийи катап көрүп эрткен Франциянын ам-гы чагырыкчылары герман милита-ризмнин ол катап тургузуушкунуң эң идеякелли-биле кирип турар-лар. Америк чагырыкчылар Герма-ния талазы-биле боттарынын планын французтарын иштинде дыннан-ыр кижилерин холдары-биле «Шуман-ның планы», «Плевенин планы» болгаш өске язы-бүрү хевир-биле боттаңдырар таарымчалыын тып ап

турарын билеп алыры берге эвес. Бидыг болза-даа, Европаның улус-тары ол чорук тайбынга улуг айы-ыды тургузуу турар деп чүвени ме-деп билбейн барып шыдавас. Чүг-ле Потсдамның дугуржулгазын эвес, харын эвилелдин болгаш бот-ботта-рына дузалажыр дугайында 1944 чылда чарган францы-совет керээ-нин каржызы-биле чөрчүп үрөп турар бо фактыны совет казак оюп эртип шыдавас турган. Совет казак Фран-циянын казавың даштык полити-казынын уржуктарынын айылымы-нын дугайын, тургустунган байдал-ды дугайында оон харысалгалыг болуп дугайын тускай ноталар-биле Франциянын казавыңа меделгезиң.

Чоокта чаа америк-англи эвилел Япония-биле тайбынын керээзи деп адаан керээзи чарган, ыңчаарга АКШ оон аңгыда Япон милитариз-ми катап тургузарыңче ажы-биле кирибишаан, Япония-биле шериг ду-гуржулгазын чарган. Япон агрессия-дан өске күрүнелерден артык кога-ралга таварышкан болгаш Япон им-периализмин чылча шавар херекке хөй салышыкынын кирген кылат улусту Япония-биле тайбынын керээ-зинге киржиринден чайлатканыга бүгү делегейниң хөй-нитизинин бо-далы киленип турар, ол үеде импе-риалистиг Японияны чылча шавар хара-рынга чүлө киришпез эвес, харын боттарынын хөй-хөй саныг салы-жыларынын болгаш помещиктери-нин нуруунда Япония-биле дайынга байлп турган Гондурас, Коста-Рика шыкаш чартык колония бичи күрү-нелеринн төлөөлөрүнн холдарынын үжүүн американнар керээге салды-рғаннар. Япония-биле ол чаңгыс талады керээ тайбынын со-рулгалына бараан болбас, харын дайын белеткелдинн со-рулгалына бараан болуп деп чүве кымга-даа чажыт эвес. Каир болгаш Потсдамның декларацияларына үн-дезилээш, Япония-биле өзүлүг, чөп-түг тайбынын керээзин чарарын чаңгыс удаа эвес негеп турган Совет Эвилели бир эвес шак ыңдыг «тай-бынын» керээзинге кол үжүүн са-лышкан чүве болза, тайбын дугайы-нда бодунуң чачыкчан политиказын өскертп ийик. Бодунуң хемчээлинин болгаш ужу-дузанынын талазы-биле ийи дугаар черде турар Азия кү-рүкөзи—Индия ол керээзин чарары-га киришпез чорук ол керээзин ужу-дузанын база кудуладып тур-ар.

Герман болгаш япон милитариз-ми катап тургузарынын сорук ки-риччилери, оларнын чоокта чаа ча-гырыкчы бөлүктөрүнн үндүргөн дайыныга өске улустардан өзөөш эвес качыгдан немец-даа, япон-даа улусту херекке алырын күзөвейн турар деп чүве оон илден-дир. Ол улустар чаа дайынды каныг-даа эки чүве санап шыдавас болгаш америк милитардерлерге үгер-боо эди болурун чөпсээржер деп бе.

Америк блоктун агрессчи поли-тиказын Катышкан Штаттарынн Ко-реда шериг интервенциясы эң-не көскүзү-биле сойгалап турар. Коре-да америк агрессияны соксадыр ду-гайында ССРЭ-ниң болгаш тайбын-га ынакшыдыг өске-даа күрүнелер-нин бүгү саналдарын АКШ-тын тө-лөөкчилери үскенер, ыңчаарга Кэ-сонда эгелээш чугалажышыкынын ам бүгү арга-биле саададып тур-рарлар.

Американнарның дөгөн ханыг маргылдалардан ушунуң үнөр тө-лөткөн аргаларын маадырлыг корей улус тывар болгаш демиселге, тил-елуге күзел соруктуг улустарны каныг-даа күш кул кылып ап Бол-бас деп чүвени делегейге база катап көргүзөр дээринге бүзүрээр бис. (Адыш часкаан).

Катышкан Националарынн Органи-зациязын дайынчы чеспө болдуруп дээш АКШ кызыккам орадала-биле боду-рар. АКШ-тын албадалы-биле боду-рун туугун Кореда америк агрес-сияны чажырынага ол тысып бер-ген, а оон соонда улустарын алыс эргелерин үрөп, Кылат Улус Респу-бликаны агрессор кылдыр чарлаан. Бүгү делегейниң ак-сеткилдиг кижилери эш Сталинның, «КНО ам херек кырында бүгү делегей организазиясы эвес, харын америк агрессорларын хергел-дин хандырып турар, амери-каннарга херектиг организация бо-луп турар» деп сөстөрүнн чөптүг шыны-биле чөпсээрешпейн барып шыдавас.

Империализм лагеринде дайынга белеткелдиң темпизи сөөлгү үеде күштөлгөн. Албалашкынын, кыжа-нышыкынын, яны-бүрү хээлдези-ринин аргазы-биле АКШ агрессчи атлантика эвилелди, ол-че чаа-чаа чурттарны, оон иштинде география талазы-биле атлантика зонага ха-маарышпас чурттарын кирибишаан, каныг-даа арга-биле калбартып ту-рары делегейниң бүгү типтеринде чаа-чаа шериг баазаларын тургузуу-п, көп-чеспектиг бүгү хевирлеринин бү-дүрүлгезин калчавалы-биле калбар-тып, чер бөмбүрээзинн бүгү булд-

нарында үгер-боо эди нимезип турар.

Дайынга удур хөинеринн бичи-ле илередишкинерин ылангыя АКШ-та кам-хайыра чокка басып турар, күрүнү аппаратынын бүгү-ле адырларына фашистиг полицейжи методтарын тургузуу турар. Макти-тыңган «америк демократиянын» чүлө чөгөңгөч, чаржыныг бузудуру аркан. Ону америк парналга боду Безин аржажоткү кырында минир ужурга таварышкан. Висконсин Честер Штаттын сенатору Дэмпсинин «Кэпитал Таймс» солунга чоокта чаа бижээни болза:

«Гитлер биле Геббельстиң пропа-гандазынын саадыларын адаанга турган немештерин мөгөйер чоруун кайгап турган бис. Немештеринн ы-нчаарда турганында ам оон дора байдалда таварыштык, бодалдар-нын бисте бүрүн контролоу турар, бис шериг чагырыкчыларынын бол-гаш оон үгүлчү бөлүүнн холуңда турар бис». АКШ-тын күрүнү де-ля-тельдери полицейжи методтарын бү-гү делегей форумунга шилчедер апарып ол хире хандыкканнар.

Сан-Францискога болган конфе-ренцияга Трумэнге баштаткан амер-ик дипломаттарынн мөгөй аргал-дарын гитлержи политиктиг гешефт-махерлер адаарга болуп-ла турган-нар ийик. (Адыш часкаан).

Катышкан Штаттарда күрүнү ап-парадын капиталистиг монополия-ларын холгаарлап алыры күштө-лип турар. Бир эвес моон мурунда чурттуң херек кырында ээлери—сан-хөй болгаш үлөтүр магнаттары поли-тика талазы-биле оларнын эрге-ажынын камгалаларын боттарынын политиктиг садыгыларына тывыс-пышаан, боттары хөлеге артып ка-ап турган болза, ам олар Катышкан Штаттарынн эрге-чагырга поли-тиктиг болгаш дипломаттыг аппаратын боттарынын холунга шүүт алганнар. Чүлө эконим талазы-биле эвес, харын төрөл харылазынн талазы-биле боттарынын аразында сырый хол-башкан Морган, Рокфеллер, Медон, Дюлон болган өске-даа милли-ардерлерин эң-не улуг катыжыш-кынарынын иштинден кижилерин күрүнү аппаратынын эң-не тугула черлеринге боттарынын туразы-биле өлүрүп турар Морган—Чарльз-Вильсонунн бөлүүнн иштинден ки-жилер күрүнени эң-не чугула херек-терин шиттирлеп турары билдингир болгай. Олар чурттуң эконимказын миллиардерлерин эрге-ажымына ыят чогу-биле ажылап турарлар.

Бодунуң чуртунда плутократия-нын болгаш полицейшанынн ыңдыг калчаварашкынын үезинде прези-дент Трумэн Совет Эвилелинде «де-мократия чогууну» дугайында ыят чокка чүдүрүп дитир шыкашыл, ың-чаарга Совет Эвилелинде полицей-шига болгаш плутократия шагдала дүжүрткен болгаш эрге-чагырга де-мостун, улустун холуңда ту-руп турары билдингир-ле болгай. (Ур адыш часкаан).

Фактылар мындыг-дыр, эштер. Ол фактылар болза, америк-англи блок чаа дайыны белеткээринин болгаш өөскүдөрүнн орунуче кирген дугай-ын чугалап турар-дыр.

Мындыг байдалдарда бодунуң тайбын политиказына шыныч Совет Эвилели дайынын болдурубас дээш, база тайбынын камгалаар дээш мо-гар чок демисежиң турар. КНО-нун ассамблея бүрүзүңге, Аймыл чок чорукту Чөвүлелиниң хуралдары-на, Даштык Херектер министрлери-ниң Чөвүлелиниң сессияларына Совет Эвилели болза, дайын кысыкчыларынын шанарын бүгү тала-биле сойгалап, тайбынын хандырычыче утланган тодаргай саналдарны кирип, улустарынн эргелерин болгаш тускай эргезин ак-сеткилдиг камгалап турар. Беш улуг күрүнелерин аразында Тайбын Пактызын чарар дугайында, улуг күрүнелеринн чеп-сектиг күштерин чыл дургузунда үш-түң бир кезинге чедир кы-зырар дугайында, атомнуг чепсек-ти хоруудаар дугайында, Гер-мания-биле тайбын керээзи дүр-гөн чаргаш, оон соонда эже-леп чагырган бүгү шериглерин үндү-рер дугайында, нити герман демок-раттыг чазакты тургузар дугайында сөөлгү үедеги совет саналдар бүгү-дөгө билдингир. Совет Эвилелиниң тайбын дээш демиселиниң көскү чи-жектеринин Бирээни болза, 1951 чылдын март 12-де ССРЭ-нин Дээди Совединиң тайбынын камгалаар ду-гайында Хоойлуу болуп, ол Хоойлу-ну өзүгар дайын пропагандазына кемниг кижилерин аар кем-херек үүлгөткенер деп көргөш судка шил-чедир.

Бистин даштык политикавыс со-вет күрүнениң күчүзүңгө даянып ту-рар. Чүлө бөдүлүк политиктиг оон тайбын характерин бистин боттары-выстын күштериниске бүзүрөл чогу-вус кылдыр үнелеп болуп. Совет ки-жилер бодунуң Төрөн чуртун кан-чаар камгалап билдирин бүгү деле-гейге чаңгыс эвес удаа көргүскөн-

нер. Бистин анык, ам-даа быжык-лаан совет республикавыс бодунун тускай турарын Англияны, АКШ-тын, Францияны болгаш Япо-ниянын империалистиг акулалары-на баштаткан он дөрт буржуаз күрүнелеринн шериг походундан камгалаар ужурулг апарган үе база турган. Дайзынар сонгу-даа, му-рун-даа, барын-даа, чөөн-даа чүк-терден шурап турганнар. Чуртта эконим хооураашкыны болуп, ажылчыннарга хлеб, армияга боо-чеспек чедишпес үе турган. Совет күрүненин чуртаары каш саныг зо-нук артан, олар шериг күжү-биле ону дүргөн басып кааптар дээринге интервенциялар бүзүрөп турган. Ын-чамыже херек өске Байдалдыг болу берген. Ол походтуң түнелле-ринин дугайында эш Сталин мыңа деп бижээ: «Англи интервенциялар болгаш оларнын эвилелчилери чурт-туң кызыгаарларында бистин тил-делгели армиявыска чүдөк бу-жары-биле октаптырган. Ол дугайын чаа дайын кысыкчылары дээргилер утпаза ажырбас турган чүве-дир ийик».

1941 чылдын июньде ол үеде бар-ык-ла бүгү Европаның шериг тө-тенциалын холунга алгаш диниге чедир чеспеленген фашистиг Герма-ния оор өзү-биле бистин чуртувусте халдап келирге, барын чүккө чик дайын чедишкинеринден ээрээр чүлө гитлержи генералдар эвес, харын бистин мыңаарга эвилелчиле-ринистин лагеринде дыка хөй кижи-лер болза, Совет Армия чүлө каш неделяда, эң-не хөй дize каш айда шыдажып болуп деп санап турган-нар. А ыңчаарга гитлерлиг Герма-нияның шериг машинасы чогуу-на Совет Эвилелиниң күчүзүңгө болгаш күжүңгө чуура шалтырган болгай.

Бисте чүлө дайын херек чок боор-га эвес, харын база бодунуң чурту-га Ленинниң — Сталинның түнүн адаа-биле эң-не чөптүг нитилел тургузуу тургускан совет улус агресчи дайынынн кижи төрөлдө-төңгө удур эң аар кем-херек үүлгөдешкини, бүгү делегейнин бөдүүн кижилеринге эң улуг хай-халап деп санап турар боор-га, бистер тайбын дээш чүткүлдүг демисежиң турар бис. Ынчаарга бистин улустуң тайбынга ынакшы-дын оон кошка-дыр деп бир эвес империалистиг араатаннар санаар-лар болза, совет күрүнүге удур ше-риг авантюраларына оларнын му-рунда өбгөлеринн таварышканын-дан-даа буржар чүдөк буураашкына дүжүрлер. (Динмиттиг адыш час-каан). Итальянарда коңуг эки үле-гер сөс бар: «Дуржулгага бузурек-сесви кижи, бодунуң кезинге шен-ээш өөренир». (Адыш часкаан).

АКШ-тын болгаш Англиянын ча-гырыкчы бөлүктөрү Совет Эвилели-нин талазында халдаашкын кыжа-нынын ужурунда чеспеленир апар-чүве дир ийи дээш чугалаар-биле делегейниң хөй-нитизинин бо-далын мегелээрин орадаладып турар.

Совет кыжары дугайында, совет тайбын саналдарын шыныч эвези-нин дугайында үгүлчү чугалаар—чаа эвес. Ол чугалаарынн шимээ-нинге дуглатынып алгаш, делегей-нин бир дугаар дайынынн соонда Европаның болгаш Американың им-периалистери фашистиг Германияны чеспелеп турганнар, оон үржүү

